

PREGLEDNI RAD

Iva Žutić*

Američka sekuritizacija uspostave vojske Europske unije

* Iva Žutić, doktorska studentica na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. E-MAIL: iva.zutic@yahoo.com

SAŽETAK: Već dulje vrijeme u europskom javnom prostoru traje sekuritizacija uspostave vojske Europske unije. Europski federalisti sekuritiziraju uspostavu vojske EU kao jedino rješenje pri zaštiti europskog društva i europskog identiteta pred egzistencijalnom prijetnjom ruske revizionističke politike i neizvjesnog međunarodnog sigurnosnog sistema. S druge strane euroskeptici, dužnosnici Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije i NATO-a sekuritiziraju uspostavu vojske Europske unije kao egzistencijalne prijetnje suverenitetu država članica Unije i opstanku NATO-a. Motiv SAD-a za sekuritizaciju uspostave vojske EU jest očuvanje trenutačnog stanja stvari u međunarodnom sigurnosnom sustavu budući da EU smatraju svojim konkurentom. Putem teorije sekuritizacije rad dokazuje sekuritizaciju uspostave vojske EU od strane dužnosnika SAD-a analizom dijelova sekuritizacije te kritičkom analizom diskursa govornih činova i službenih američkih sigurnosnih dokumenata.

KLJUČNE RIJEČI:
teorija sekuritizacije,
vojska EU, SAD,
NATO, međunarodni
sigurnosni sustav

Prema autorima Kopenhaške škole (Wæver, 1995; Wæver, 1996; Buzan i dr., 1998; Buzan i Wæver, 2009; Wæver, 2011) sekuritizacija je ekstremna verzija politizacije – govorni čin kojim određeni akter do tada politizirani ili nepolitizirani predmet debate prezentira kao egzistencijalnu prijjetnju referentnom objektu koja zahtjeva hitne mjere. Razlika između teorije sekuritizacije te tradicionalnih sigurnosnih studija i Kritičkih sigurnosnih studija jest u tome što nju ne zanima je li predmet debate zbilja sigurnosni problem, već kako se on prikazuje sigurnosnim problemom (Buzan i dr., 1998: 204) te znanstvenicima i praktičarima pomaže u otkrivanju oblikovanja sigurnosnih problema od strane aktera, a ne tek naknadnom utvrđivanju sigurnosnog problema.

Iako je središnji dio teorije sekuritizacije govorni čin tj. narativ konstruiranja društvene zbilje čija se sekuritiziranost dokazuje analizom diskursa, sekuritizacija se proučava i analizom njenih dijelova: provoditelja sekuritizacije, funkcionalnih akteri i referentnih objekata (Buzan i dr., 1998: 35-36) te konteksta i publika (Williams, 2003; Balzacq, 2005; McDonald, 2008). Provoditelj sekuritizacije je akter koji aktivno sekuritizira narativ govornim činom, u očima ciljane publike mora biti vjerodostojan, a najčešće nastupa kao predstavnik kolektiva ili određene institucije (Buzan i dr., 1998: 40). Funkcionalni akteri sudjeluju u sekuritizaciji preko lobiranja provoditelja sekuritizacije, dok je referentni objekt subjekt u neposrednoj egzistencijalnoj prijjetnji koji mora imati legitiman zahtjev za preživljavanje (Buzan i dr., 1998: 39) što je najčešće vezano uz njegovo uspješno predstavljanje kolektiva tj. prihvaćanje važnosti njegovog preživljavanja od što veće publike. Teun Adrianus Van Dijk (1998: 211) kontekst definira kao „strukturirani set osobina društvene situacije koji su relevantni za produkciju, strukturu, tumačenje i funkcioniranje teksta i govora“ što znači da je kontekst sekuritiziranog narativa sve što omogućava njegovo razumijevanje jer „jezik ne konstruira realnost, tek, u najboljem slučaju, oblikuje našu percepciju stvarnosti“ (Balzacq, 2005: 181). I na kraju, kako bi određeni sekuritizirani narativ postao uspješan mora biti prihvaćen od strane ciljane publike koja ima sposobnost uvođenja hitnih mjera.

Prema Kopenhaškoj školi, sekuritizacija se proučava analizom diskursa i političkih odnosa (Buzan i dr., 1998: 25) te se ovaj rad oslanja na metodu kritičke analize diskursa budući je ona mnogo uključivija i interdisciplinarnija od usko definirane lingvističke analize diskursa te proučava upotrebu jezika u društvenom kontekstu (Van Dijk i Kintsch, 1983: 2). Rad na temelju teorije sekuritizacije te kritičke analize diskursa

dokazuje hipotezu da Sjedinjene Američke Države (SAD) već dugi niz godina postojano sekuritiziraju uspostavu vojske Europske unije (EU) zbog svojih sigurnosnih i ekonomskih interesa, a njihov narativ tvrdi da je uspostava vojske EU egzistencijalna prijetnja NATO-u i partnerskim vezama SAD-a i Unije budući da će u slučaju uspostave vojske EU SAD biti primorane reagirati povlačenjem vojne zaštite državama članicama EU. Rješenje sekuritizacije se nalazi u prestanku razvoja samostalne europske obrambene politike koja bi dovela do uspostave vojske EU te povjeravanjem cjelokupne europske obrane NATO-u.

Američka sekuritizacija uspostave vojske EU¹ postojano traje od prvog konkretnog koraka kojeg su Europljani poduzeli prema realizaciji ideje o uspostavi zajedničke obrane naznačene u *Maastrichtskom ugovoru*:

Zajednička vanjska i sigurnosna politika uključuje sva pitanja povezana sa sigurnošću Unije, a dugoročno uključuje i oblikovanje zajedničke obrambene politike koja bi s vremenom mogla dovesti do zajedničke obrane (Europska unija, 1992: 126).

Američka negativna sekuritizacija od tada oživljava sa svakim pokušajem realizacije europskih obrambenih sposobnosti, a posebice nakon 8. ožujka 2015. kada je tadašnji predsjednik Europske komisije Jean Claude Juncker pokrenuo pozitivnu sekuritizaciju uspostave vojske EU u intervjuu njemačkim novinama *Welt am Sonntag* u kojem je naglasio da bi „zajednička vojska Europljana prenijela jasnu poruku Rusiji da smo ozbiljni u obrani naših europskih vrijednosti“ (Balzli i dr., 2015), praćen objavom Europske globalne sigurnosne strategije 2016. godine, koja zaključuje da „živimo u vremenima egzistencijalne krize, kako unutar Europske unije tako i izvan nje. Naša je Unija ugrožena. U pitanje se dovodi naš europski projekt kojim su osigurani dosad nezabilježeni mir, blagostanje i demokracija“ (Europska služba za vanjsko djelovanje, 2016: 5). Američka sekuritizacija nije jedina sekuritizacija koja uspostavu vojske EU predstavlja kao egzistencijalnu prijetnju. Uz nju postoje i britanska sekuritizacija te sekuritizacija koju provode euroskeptici na razini cijele EU. Navedene negativne sekuritizacije s američkom dijele referentni objekt – NATO, ali referentnim objektom označavaju i opstojnost suvereniteta država članica EU.

U svrhu dokazivanja hipoteze rada, prvo poglavlje objašnjava američki sekuritizirani narativ uspostave vojske EU putem analize dijelova sekuritizacije: provoditelja sekuritizacije, funkcionalnih aktera, referentnih objekata, konteksta i ciljane publike. U drugom poglavlju analizira

1 U radu nazivana i negativna sekuritizacija budući da teži sprječavanju uspostave vojske EU.

raju se govorni činovi provoditelja sekuritizacije putem kritičke analize diskursa uz oslanjanje na kodove komunikacijske situacije: okruženje tj. vrijeme i mjesto i tip diskursa te kodove teksta ili govornog čina: argumente i stila i retorike. U zaključku se potvrđuje hipoteza da je narativ komuniciran od strane američkih donositelja odluka u čijem se središtu nalazi uspostava vojske EU čin sekuritizacije te opravdanost istraživanja.

Američka sekuritizacija uspostave vojske EU

Američka sekuritizacija uspostave vojske EU je reakcijska sekuritizacija budući da se javlja u trenucima kada donosioci odluka ili elite EU pokrenu pitanje potrebe uspostave ujedinjene europske vojske, snažnije suradnje članica EU u području samostalne sigurnosne i obrambene politike te jače interoperabilnosti vojnih snaga članica EU. Prema sekuritiziranom američkom narativu, uspostava vojske EU egzistencijalna je prijetnja referentnim objektima – NATO-u i transatlantskom partnerstvu, a javlja se najčešće u dva oblika: zastrašivanje članica EU mogućim povlačenjem američkih vojnih snaga iz baza u EU u slučaju uspostave vojske EU te zastrašivanjem članica EU koje su također i članice NATO-a njegovim raspadom uspostavom vojske EU.

Budući da je svrha američke sekuritizacije sprječavanje uspostave vojske EU, a SAD na odluku o njoj uspostavi mogu utjecati tek posredno, oni to čine utjecajem na europske donosiocje odluka i europske glasače. Prije britanske referendumske odluke o izlasku iz EU 23. lipnja 2016. (Brexit), SAD su se oslanjale na Veliku Britaniju kao svog posebnog prijatelja unutar EU za sprječavanje razvoja europskih obrambenih mogućnosti, što je Velika Britanija i činila stavljajući veto na pokušaje revitalizacije europske obrambene politike (Frontini, 2016: 2; Nováky, 2016: 227; Whitman, 2016: 46; Rees: 2017: 562). Nakon Brexita SAD se nalaze u poziciji bez sigurnog uporišta u EU.

Provoditelji sekuritizacije

Provoditelji američke sekuritizacije uspostave vojske EU su američki donosioci odluka: predsjednici, ministri, zamjenici ministara i članovi Senata. Kada se i razlikuju po političkoj opciji, članovi Republiškanske ili Demokratske stranke, provoditelji sekuritizacije sekuritiziraju jednak narativ. Provođenje sekuritizacije se vrši i iza zatvorenih vrata na samitima prikrivenim prijetnjama šefovima država EU pri spomenu mogućeg ujedinjenja europskih obrambenih sposobnosti i prijetećim ili opominjućim porukama plasiranim u medije.

Najzamjetniji provoditelji američke negativne sekuritizacije su predsjednici SAD-a nakon završetka Hladnog rata, kada se europski donositelji odluka na valu demokratskih i liberalnih promjena diljem Europe odlučuju na reformu EU te institucionalizaciju njene sigurnosne i obrambene politike. George H. W. Bush (1989-1993.) je prvi američki predsjednik koji se analizira u ovom radu i jedini je predsjednik koji je u nacionalnoj sigurnosnoj strategiji objavljenom za vrijeme svog mandata obznanio da je jačanje europskih vojnih sposobnosti problem za SAD (White House, 1990: 10). Njegov nasljednik, demokrat Bill Clinton (1993-2001.) produbljuje sekuritizaciju uvođenjem glavnih argumenta sekuritizacije: uspostava vojske EU bi obezvrijedila NATO i potrebu pravedne podijele tereta unutar NATO-a,² te aktivno podupire NATO-ovo brendiranje u svjetskog zaštitnika mira. Za vrijeme Georgea W. Busha (2001-2009.) sekuritizacija se usmjerava prema američko-europskom partnerstvu, a pooštrava se pritisak na britanske saveznike s obzirom na specijalne odnose dviju zemalja. I za mandata Busha mlađeg izražen je argument potrebe ulaganja 2% BDP-a članica NATO-a u nacionalne obrane umjesto nepotrebnih pokušaja EU da ujedini obrambene proračune svojih članica, koji je aktualan i za vrijeme mandata Baracka Obame (2009-2017.) i trenutnog predsjednika Donalda Trumpa (2017-) (Wilkie, 2018). Bez obzira na razliku u dinamici i intenzitetu govornih činova provoditelja sekuritizacije, što ovisi o stranci na vlasti i tadašnjem stupnju intenziviranja razvoja europske obrambene politike, sekuritizirani narativ je postojan što govori o činjenici da su vidljivi provoditelji sekuritizacije, predsjednici i dužnosnici, tek predstavnici definirane dugotrajne američke vanjske politike.

Funkcionalni akteri

Za kristalizaciju funkcionalnih aktera u okviru američke sekuritizacije vojske EU treba primijetiti što bi njena uspostava promijenila. Uspostavi vojske EU prethodi standardizacija vojne opreme, harmonizacija nabave, razvoj samodostatne europske obrambene industrije te odsutnost pojedinačnih obrambenih proračuna članica EU.³ Uz to, bez obzira što se uspostava vojske EU može smatrati militarizacijom Unije, EU je pobornik politike „sprječavanja požara“

Kao Uniji sastavljenoj od zemalja srednje veličine do malih zemalja u zajedničkom nam je europskom interesu da se sa

2 Argument postoji od uspostave NATO-a.

3 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/defending-europe-factsheet_en.pdf (26.05.2019.)

svijetom suočavamo zajedno. Našim ujedinjenim utjecajem možemo promicati dogovorena pravila s ciljem suzbijanja politike jačega i doprinosa mirnom, poštenom i prosperitetnom svijetu (Europska služba za vanjsko djelovanje, 2016: 11),

a ne „gašenja požara“ te meke diplomacije pomoću vanjskopolitičkih strategija usmjerenog multilateralizma, koja se oslanja na supranacionalne svjetske organizacije i vanjske politike primjera (Hill, 2003).

Sjedinjene Američke Države trenutno su jedina svjetska vojna supersila te kao takva oblikuju međunarodni sigurnosni sistem prema vlastitim ekonomskim i vanjskopolitičkim potrebama upotrebljavajući strategiju hegemonije preko intervencijske vanjske politike (iako u znatno ograničenijem obliku nego po završetku Hladnog rata), što se najbolje može zamijetiti na primjeru rata u Iraku 2003. godine koji je pokrenut bez odobrenja UN-a.⁴ Ukoliko bi EU postala vojna supersila, uz svoj trenutni status gospodarske supersile, imala bi značajan utjecaj na međunarodni sigurnosni sistem do razine ometanja ili suzbijanja američke hegemonije, a njena politika meke diplomacije, koja se zasniva na građenju otpornih i samodostatnih država, omela bi trenutnu ekonomsku profitabilnost konstantnih sukoba u svijetu koji traže konstantnu nabavu i obnovu.

Iz navedenog, u funkcionalne aktore američke negativne sekuritizacije ubrajamo predstavnike vojne, energetske i građevinske industrije te privatne vojne kompanije. Najvidljiviji primjer straha američke vojne industrije od razvoja ujedinjene obrambene industrije EU je postojano inzistiranje svih američkih administracija na ulaganju 2% BDP-a članica NATO-a u nacionalnu obranu, a pokazao se opravdanim izglasavanjem *Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane* (European defence industrial development programme – EDIDP) u koji pristup imaju korisnici i kooperanti osnovani u EU, a bez pristupa ostaje:

subjekt s poslovnim nastanom u trećoj zemlji ili pravni subjekt s poslovnim nastanom u Uniji čije se izvršne upravljačke strukture nalaze u trećoj zemlji (Europski parlament i Vijeće Europske unije, 2018)

te koji će posebnu pozornost usmjeriti na utvrđivanje:

područja u kojima Unija ovisi o trećim zemljama za razvoj obrambenih proizvoda i tehnologija. Takvo bi se promicanje inovacija i tehnološkog razvoja ujedno trebalo provoditi u skladu sa sigurnosnim i obrambenim interesima Unije (Europski parlament i Vijeće Europske unije, 2018).

4 http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3661134.stm (18.05.2019.)

U strahu od uspostave vojske EU te smanjenja američkog utjecaja na međunarodni sigurnosni sistem su i privatne vojne kompanije – naoružane organizirane skupine koje prodaju svoje vojne sposobnosti, a najveći broj ih je osnovan u SAD-u i Velikoj Britaniji (Mikac, 2007: 86). Koliki utjecaj privatne vojne kompanije imaju na američku vladu je dovoljno demonstrirati činjenicom da američki donosioci odluka javno priznaju kako koriste privatne vojne kompanije za ostvarivanje američkih globalnih ciljeva (Mikac, 2007: 93), no njih koriste i nedržavni akteri tj. industrije nabave i obnove u riskantnim sigurnosnim područjima u svrhu ispunjavanja svojih ekonomskih ciljeva. Mogućnost promjene međunarodnog sigurnosnog sistema, jači utjecaj UN-a i drugih međunarodnih organizacija, smanjenje broja ratnih sukoba te mijenjanje fokusa s „gašenja požara“ na sprečavanje sukoba, od velike je smetnje američkim industrijama nabave i obnove, kao i energetskim industrijama, dok se privatne vojne industrije boje i europske spremnosti reguliranja nereguliranog tržišta privatnih vojnih industrija.⁵

Referentni objekti

Referentni objekti američke negativne sekuritizacije su NATO i opstanak transatlantskog partnerstva, budući da bi prema tvrdnjama provoditelja sekuritizacije uspostavom vojske Europske unije NATO i atlantsko partnerstvo postali suvišni tj. NATO koji predstavlja vojno atlantsko partnerstvo bi se raspao jer bi SAD izašle iz saveza, a time bi bilo prekinuto i transatlantsko partnerstvo. Oba referentna objekta svoj zahtjev za preživljavanjem temelje na povijesnom sjećanju na NATO-ovu protutežu Varšavskom paktu te na američku zaštitu zapadnoeuropskih država od SSSR-a za vrijeme Hladnog rata:

NATO je bio sposoban osiguravati sigurnost i kolektivnu obranu europskim saveznicima 65 godina i mi to trebamo nastaviti činiti (Stoltenberg, 2015),

kao i ponovnom buđenju ruskih ekspanzionističkih želja. Kako bi istaknuli važnost preživljavanja NATO-a nasuprot mogućoj uspostavi vojske EU, provoditelji američke sekuritizacije (zajedno s NATO-ovim dužnosnicima i euroskepticima) najčešće upotrebljavaju taktiku trenutne situacije tj. upozoravaju da još uvijek ne postoji vojska EU te ukoliko bi ovog trena NATO prestao postojati, Baltičke zemlje i države bivšeg Varšavskog bloka bile bi prepuštene na milost i ne milost Rusiji (Whitman, 2016: 46).

5 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP/TEXT+REPORT+A8-2017-0191+0+DOC+XML+V0//HR> (26.05.2019.)

Oba referentna objekta iza sebe kriju američku vojnu moć jer sam NATO tehnički ne bi trebao prestati postojati ako SAD izađu iz saveza, no funkcionalno bi budući da su SAD vojno najjača članica. Svaki spomen mogućeg raspada NATO-a i prekida atlantskih veza uspostavom vojske EU od strane američkih provoditelja sekuritizacije su zapravo prijetnje članicama i NATO-a i EU povlačenjem američke vojne moći iz EU pred agresivnom Rusijom.

Kontekst

Iako sve aktere negativnih sekuritizacija uspostave vojske EU povezuje strah od jake Unije, iza svakog stoji različit kontekst. Kontekst američke negativne sekuritizacije oslanja se na najvažnije kontekstualne varijable: povijest, zemljopis i politiku (Buzan i dr., 1998: 59), koje su važne za razumijevanje sukoba neorealističkog i neoliberalnog vanjsko-političkog svjetonazora te sigurnosnih taktika država.

Europska unija je supranacionalna organizacija koja teži postati jednakopravna klasičnim državama u svim aspektima međunarodne politike. Važan razlog za pozitivnu sekuritizaciju uspostave vojske EU jest želja europskih donosioca odluka za promjenom globalnog sigurnosnog sistema prema svojim vrijednostima i principima, čega se najviše boje SAD i Rusija (Jervis, 2009: 191). Da ova želja nije pusta tlapnja govore brojke, budući da je EU najveća svjetska ekonomija, najveći svjetski trgovački blok, na prvom je mjestu po međunarodnim investicijama te je najvažniji trgovački partner za 80 država,⁶ a institucionaliziranom europskom vojskom mogla bi postati druga svjetska supersila.

Američka negativna sekuritizacija zasniva se na sigurnosnoj dilemi SAD-a koja želi zadržati trenutnu strukturu sustava država u međunarodnim odnosima – multipolarni sustav s jednom supersilom, SAD-om. SAD Europsku uniju smatraju jedinim pravim izazivačem promjene strukture sustava (Smith, 2009: 13; Nye Jr, 2010; Moravcsik, 2016; Rees, 2017: 560; Moravcsik, 2017; Meunier i Vachudova, 2018: 13), što je EU potvrdila već nekoliko puta kada se pomoću instrumenta meke sile (diplomacije i ekonomije) suprotstavila SAD-u (Smith, 2009: 13; Rees, 2017: 566-567). Upotrebljavajući instrumente ekonomske moći, prijetnju obustave ekonomske suradnje i ponudu povlaštenih ekonomskih uvjeta uvjetovanu usvajanjem odredaba o ljudskim pravima,⁷ EU

6 http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/index_en.htm (25.05.2019.)

7 Npr. provođenje ustavnih promjena i oslobađanje političkih zatvorenika u Turskoj, zabrana prisilnog dječjeg rada u industriji pamuka u Uzbekistanu, poboljšanje ljudskih prava i pristanak na godišnji nadzor u Kolumbiji, itd.

postojano oblikuje međunarodni sustav prema svojim vrijednostima i principima (Bartels, 2014: 22-23). Uspostavom europske vojske s vlastitom vojnom industrijom za očekivati je da bi EU, osim što je ekonomska, postala i vojna supersila što bi promijenilo trenutnu strukturu sustava država.

Publika

Do Brexita, američka sekuritizacija prvenstveno je bila usmjerena na britanske donosiocima odluka budući da su SAD preko posebnog britansko-američkog odnosa upravljale europskim sigurnosnim problemom (Rees, 2017: 558-559), koji je zauzvrat Britancima omogućivao puno veću ulogu u međunarodnom sigurnosnom sistemu koju ne bi imali bez američke podrške (Oliver i Williams, 2016: 558; Rees, 2017). Nakon lipnja 2016., američki fokus se usmjerava na druge članice EU budući da američka negativna sekuritizacija ne treba uvjeriti cijelo ili većinsko društvo Unije u svoj narativ, već samo građane ili donosiocima odluka jedne članice jer se u članku 42.4 Ugovora o Europskoj uniji navodi da odluke u vezi Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU (ZSOP) Vijeće donosi jednoglasno (Rudolf, 2009: 59).

Kako prijetnje raspadom NATO-a ne djeluju na isti način na publiku diljem EU, ciljane publika američke sekuritizacije su građani država koje su članice i EU i NATO-a, a koje se zbog ne tako davne prošlosti nalaze u najvećem strahu od jačanja ruske ekspanzionističke politike (pogotovo nakon ruske aneksije Krima i rata u Ukrajini): Baltičke države i države bivšeg Varšavskog pakta. Američkoj sekuritizaciji pomažu i euroskeptici koji tvrde da bi daljnja integracija EU, a pogotovo uspostava vojske EU, značila kraj suvereniteta država članica. Prema tom narativu, SAD se predstavljaju kao spas za istočne članice EU koje su tek nedavno izborile neovisnost nakon sovjetske okupacije.

S kolikim uspjehom je američka sekuritizacija uspostave vojske EU uspjela doprijeti do donosioca odluka može se primijetiti kroz političke rasprave u članicama EU koje su ciljane publika sekuritizacije. U Estoniji i Latviji političke rasprave oko uspostave vojske EU su oprezne i pomalo panične uz preispitivanje potrebe uspostave vojske EU pored NATO-a (Andžans, 2017: 256; Veebel, 2017: 153), dok Litva smatra da su NATO i SAD najbolji obrambeni izbor, a vojni razvoj EU doživljava tek kao dodatno osiguranje (Šešelgyte, 2017: 265-266). Bugarska je izrazito podijeljena između pro-EU i proameričkih, proruskih ili nacionalističkih političara (Nikolow, 2017: 91-92), dok je za Rumunje i Slovake NATO temelj obrane te iako jačanje europske obrane smatraju pozitivnim, oprezni su glede same uspostave vojske EU (Soare, 2017:

350; Goda i Fischer, 2017: 366-367). Za Čehe, Mađare i Poljake NATO je temelj obrane, no vrlo pozitivno reagiraju na mogućnost vojske EU (Balaban, 2017: 129-131; Remek, 2017: 220-221; Bil, 2017: 321). Hrvatska, koja nije bila članica Varšavskog pakta ni pod okupacijom SSSR no jest jedina članica EU koja je nakon Drugog svjetskog rata vodila obrambeni rat (1991-1995.) na svom teritoriju, na ideju reagira mnogo konzervativnije te hrvatsko Ministarstvo obrane skoro od riječi do riječi prenosi argumente američke negativne sekuritizacije, poentirajući kako bi uspostava vojske EU mogla učiniti više štete nego dobra (Tatalović i dr., 2017: 106).

Prema istraživanjima Eurobarometra provedenima među građanima EU, pozitivna sekuritizacija europske vojske bila je mnogo uspješnija od negativne sekuritizacije. Prema anketi iz siječnja 2014., 46% ispitanih građana bilo je za uspostavu vojske EU, a 47% protiv ideje, no nakon početka pozitivne sekuritizacije u ožujku 2015. čak 55% ispitanika se složilo s idejom uspostave vojske EU, dok se tek 37% protivilo (European Commission, 2015: 182). Rezultati potpore uspostavi vojske EU ostaju na jednakim razinama i u proljeće 2017. godine. U samo pet članica EU protivnici ideje uspostave vojske EU su u većini, i to u neutralnim državama članicama – Švedskoj, Finskoj, Austriji i Irskoj te u Velikoj Britaniji koja je u procesu izlaska iz EU i u kojoj su britanska i američka sekuritizacija uspostave vojske EU imale najviše uspjeha (European Commission, 2017: 18).

Analiza diskursa američke sekuritizacije uspostave vojske EU

Prema metodologiji Van Dijka (2015: 470-472) kritička analiza diskursa se sastoji od kodova komunikacijske situacije: okruženja tj. vremena i mjesta, tipa diskursa, pozicija i uloga aktera i njihovih ciljeva, ideologija i znanja te kodova teksta ili govornog čina: teme i njene kontrole, sheme teksta, argumenata, stila i retorike. Zbog tipova diskursa koje ovaj rad analizira te zbog činjenice da su u prethodnom poglavlju pri pregledu dijelova sekuritizacije već analizirani određeni kodovi diskursa (pozicija i uloga aktera te njihovi ciljevi, ideologije i znanja, tema i njena kontrola), analiza diskursa će se usmjeriti na analizu kodova: okruženja tj. vremena i mjesta, argumenata te stila i retorike. Izabrani govorni činovi analiziraju se tumačenjem upotrebe određenih riječi, sintagmi i kontekstualnih obrazaca narativa koji sekuritiziraju uspostavu vojske EU u svrhu objašnjenja izgradnje sigurnosnog problema u javnom diskursu kroz analizirano vremensko razdoblje te utjecaj na javno mnijenje građana EU.

Diskursi analizirani u ovom radu su isječci javnih govora, odgovora danih u intervjuima, izdvojenih medijskih izvjava, objava na društvenim mrežama te narativa komuniciranih u službenim dokumentima SAD-a – Strategijama nacionalne sigurnosti.

Analiza diskursa

Američka sekuritizacija uspostave vojske EU je reakcijska sekuritizacija na revitalizaciju ideje razvoja europske obrane. Prvu ozbiljnu formuliranu ideju o institucionaliziranju zajedničke europske obrane iznio je 1950. francuski premijer René Pleven⁸ pod nazivom Europska obrambena zajednica (European Defence Community – EDC), a pretpostavljala je ujedinjenje europskih nacionalnih vojski, financiranje iz zajedničkog proračuna te uvođenje pozicije europskog ministra obrane. Ugovor o osnivanju EDC-a potpisale su sve članice Europske zajednice za ugljen i čelik, no ratifikacija je propala u francuskom parlamentu zbog straha zastupnika za suverenitet Francuske. Od propasti ratifikacije EDC-a 1952. pa sve do kraja Hladnog rata nije postojao ni jedan ozbiljan pokušaj oživljavanja ideje uspostave vojske EU.

Prvi nagovještaj američke sekuritizacije se javlja u američkoj Strategiji nacionalne sigurnosti iz 1990. godine, nakon revolucija u Poljskoj, Mađarskoj, Bugarskoj, Čehoslovačkoj i Rumunjskoj, pada Berlinskog zida te uoči raspada SSSR-a i pisanja *Maastrichtskog ugovora*. Pod dojmom navedenih promjena, Strategija iz 1990. postavlja i danas aktualno pitanje o budućnosti globalnog sigurnosnog poretka:

Kako možemo osigurati nastavak međunarodne stabilnosti u trenutku kada **američko-sovjetska bipolarnost otvara put globalnoj međuovisnosti i multipolarnosti?** (White House, 1990: 7),

uočava mogući budući 'europski' problem:

...unutar okvira atlantskog svijeta **'europski stup' se osnažuje pred našim očima kao još jedan dramatični razvojni moment** ovog razdoblja (White House, 1990: 10),

kristalizira njegovo rješenje:

...**podržavamo pojačanu vojnu suradnju i koordinaciju Zapadne Europe, u okviru Atlantskog saveza** (White House, 1990: 10),

budući da se boji:

8 https://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/4a3f4499-daf1-44c1-b313-212b31cad878/publishable_en.pdf (17.05.2019.)

Kako se europsko-američki odnosi mijenjaju, **moglo bi doći do nesuglasica** (White House, 1990: 11)

te upozorava:

Ako pretpostavimo da će **demokracije održati disciplinu u diplomatskim, obrambenim i ekonomskim politikama**, suočavamo se s iznimnom prilikom **oblikovanja događaja prema našim vrijednostima i viziji budućnosti** (White House, 1990: 11).

Prva analizirana Strategija nacionalne sigurnosti je najdirektnija u iskazivanju američkih vanjskopolitičkih ciljeva – oblikovanje svijeta prema američkim željama te se već tada primjećuje da bi ostvarivanju tog cilja mogla odmoći europska želja za samostalnošću i razvijanju vlastitih obrambenih sposobnosti izvan okvira NATO-a u kojem SAD ima glavnu riječ:

Mir ovisi o **snažnom Savezu i našem vodstvu unutar njega** (White House, 1990: 11).

I sam predsjednik Bush bio je jednako izravan u svojim govorima u kojima upozorava europske NATO saveznike:

Naša je pretpostavka da **američka uloga u obrani i poslovima Europe neće biti učinjena izlišnom** od strane Europske unije (Moseley, 1991).

Prva Strategija nacionalne sigurnosti pisana za mandata Billa Clintona sastavljena je 1994. za vrijeme ratova na prostoru bivše Jugoslavije. Kako je reakcija Unije na ratove u njenom susjedstvu bila izrazito mlaka, američka zabrinutost u vezi konkretizacije želja o europskoj obrani iz *Maastrichtskog ugovora*, koji je uspostavio Europsku vanjsku i sigurnosnu politiku (EVSP) kao drugi stup Unije, su se rasplinule, iako su argumenti ostali isti. I ovoj strategiji u cilju je:

...pomoć u potvrdi **središnje uloge NATO-a u post-hladnoratovskoj Europi** (White House, 1994: 21),

kao i utvrđivanje da SAD nisu protiv integracije EU, štoviše:

SAD nastoji izgraditi dinamične i otvorene **tržišne ekonomije... U tu svrhu, snažno podupiremo proces europske integracije** utjelovljen u EU (White House, 1994: 22).

Bitne riječi pored europske integracije su 'tržišna ekonomija' i u tu svrhu, i samo u tu svrhu, SAD podupire integraciju u službenom dokumentu koji se bavi sigurnosnom strategijom.

I druga Strategija nacionalne sigurnosti napisana za Clintonova mandata, ponavlja ustanovljene argumente prethodnih strategija te budući da su upravo SAD i NATO bili instrumentalni u prekidu ratova na prostoru bivše Jugoslavije, samouvjereno ističe:

...NATO mora voditi glavnu riječ u promociji integriranije i sigurnije Europe spremne odgovoriti na nove izazove (White House, 1997: 25)

i zbog toga SAD namjerava:

Održavat ćemo otprilike 100,000 pripadnika vojnog osoblja u Europi kako bi očuvali američki utjecaj i vodstvo u NATO-u, održali naše bitne transatlantske veze, pružili vidljivu zastrašujuću silu, odgovorili na krize i doprinijeli regionalnoj stabilnosti (White House, 1997: 25).

I ova strategija otvoreno izražava američko nezadovoljstvo europskom željom za jačanjem samostalnih obrambenih sposobnost jer nije na EU da uređuje svoj sigurnosni i obrambeni identitet, već na SAD-u:

Želimo završiti razne vidove unutarnje prilagodbe Saveza, uključujući novu zapovijedanu strukturu i **uređenje snažnijeg europskog sigurnosnog i obrambenog identiteta unutar —radije nego odvojenog od— NATO-a** (White House, 1997: 25).

U maniri nadređenog, SAD u strategiji određuju nadležnost EU:

Nastavit ćemo... tražiti **tješnju suradnju s našim europskim partnerima u rješavanju nevojnih sigurnosnih prijetnji** kroz našu Novu transatlantsku agendu s EU (White House, 1997: 25).

No, europski donosioci odluka ne doživljavaju američke upute. Nakon neuspjeha djelovanja EU tijekom ratova na prostoru bivše Jugoslavije, kao i općeg nezadovoljstva nepostojanjem europskog obrambenog institucionalnog okvira, britanski premijer Tony Blair i francuski predsjednik Jacques Chirac 4. prosinca 1998. u Saint-Malou potpisuju *Zajedničku deklaraciju o europskoj obrani*⁹ kojom se predlaže razvoj EVSP-a do sposobnosti autonomne vojne akcije za što su joj potrebne odgovarajuće strukture i sposobnosti, vojne snage za brzu intervenciju te europska obrambena industrija i tehnologija.

Kao reakciju na potpisani sporazum, američka državna tajnica Madeleine Albright (1997-2001.) 8. prosinca 1998. konstruirala dva trajna argumenta američke sekuritizacije, potrebu dijeljenja tereta unutar NATO-a:

Vodili smo vrlo specifičnu diskusiju, za koju mislim da **spada pod dijeljenje tereta, o Europskom sigurnosno-obrambenom identitetu kao europskom stupu NATO-a**

9 https://www.cvce.eu/content/publication/2008/3/31/f3cd16fb-fc37-4d52-936f-c8e9bc80f24f/publishable_en.pdf (18.05.2019.)

što smatramo jako važnim. Vjerujemo da je to vrlo koristan način razmišljanja o dijeljenju tereta (Albright, 1998)

te 3D doskočicu:

Također, on **dozvoljava partnerstvo koje ni na jedan način ne ugrožava NATO.** Osjećali smo da je važno to učiniti pod, što bismo rekli, **3D tj. ne diminuiranju NATO-a, ne diskriminaciji i ne duplikaciji** jer mislim da nam ne trebaju nijedno od ta tri 'D'. S druge strane, mislim da je vrlo važno da **Europljani nastave snositi pravedan teret** i imaju osjećaj svog osobnog obrambenog identiteta (Albright, 1998).

Ovom izjavom se konstruira referentni objekt NATO koji bi u slučaju uspostave Europskog sigurnosno-obrambenog identiteta izvan NATO-a bio ugrožen preko 3D. No gdje Albright tek definira sekuritizacijske argumente, njen zamjenik Strobe Talbott otkriva kontekst:

Mi ne bismo željeli vidjeti ESOP koji će prvotno biti unutar NATO-a, ali onda izrasti iz NATO-a i napokon odrasti od NATO-a, jer bi to vodilo do ESOP-a koji bi duplicirao NATO i eventualno se natjecao s NATO-om (Talbott, 1999).

ESOP koji Amerikanci vide da izrasta i nadrasta NATO jest njegov razvoj koji bi kulminirao uspostavom vojske EU, no vojska EU se ne bi natjecala s NATO-om budući je NATO obrambeni savez država članica, a EU vojska bi bila jedinstvena vojska članica EU, ne savez. EU vojska bi bila na razini američke vojske koja prema potrebi vodi svoju politiku kroz NATO ili izvan njega te bi se vojska EU mogla eventualno natjecati s vojskom SAD-a. No, kako Clintonova administracija doživljava NATO kao instrument promoviranja američkog utjecaja i vodstva nije čudno što smatraju da bi se vojska EU natjecala s NATO-om.

Koliko se SAD smatraju europskim pokroviteljem kad je u pitanju razvoj ESOP-a govori Talbottova izjava:

Englesko-francuski samit u Saint-Malou prošlog prosinca izzvao je **zabrinutost među ne-EU saveznicima da nisu dovoljno uključeni u planiranje i strukture donošenja odluka** (Talbott, 1999).

Samorazumljivo, američko mišljenje da bi ne-EU saveznici trebali biti uključeni u planiranje i donošenje odluka u vezi razvoja ESOP-a je primjer snishodljive američke politike SAD-a, dok sljedeća rečenica otkriva pravu bojazan:

...nadamo se da će EU, u preciziranju svojih trgovinskih politika obrambene industrije držati otvorena vrata za suradnju između tvrtki s obje strane Atlantika (Talbott, 1999).

Publika Talbottove sekuritizacije su europski donosioci odluka kojima se jasno daje na znanje što SAD očekuje od ESOP-a, a što smatra neprihvatljivim jer Amerikanci nisu protiv europskog ulaganja u obranu: „Europljani su samorazumljivo dobrodošli da pridonose više, no samo u stvari koje SAD definira“ (Gordon, 2000: 15). No europski donosioci odluka opet se oglašuju i iste godine na sastancima u Kölnu i Helsinkiju uspostavljaju *Politički i sigurnosni odbor, Vojni odbor EU i Vojni stožer EU* te donose *Helsinki Headline Goal*¹⁰ koji, među ostalim, uspostavlja snage za brzu intervenciju (European Rapid Reaction Force – ERRF).

Treća i zadnja američka sigurnosna strategija napisana za Clintonova mandata ne donosi ništa novo u smislu argumenata, no prihvaća sada već postojan razvoj ESOP-a i mogućnost samostalnih EU vojnih operacija:

kada NATO, kao cjelina, nije angažiran (White House, 2000: 52),

budući da:

namjeravamo ostati u potpunosti angažirani u europskim sigurnosnim pitanjima, kako politički tako i vojno (White House, 2000: 52).

Ove poruke Clintonove administracije opovrgavaju narativi iz prve predsjedničke kampanje Busha mlađeg koji koketiraju s vanjsko-političkim izolacionizmom (Ortega, 2001: 72; Brown, 2001) i mlake izjave njegove glavne savjetnice za vanjsku politiku Condoleeze Rice:

S Europljanima treba definirati što to održava transatlantski savez u odsustvu sovjetske prijetnje... SAD nema interes u oblikovanju europskog obrambenog identiteta – pozdravljajući veću europsku vojnu sposobnost dok god je u kontekstu NATO-a (Rice, 2000).

Ipak, nakon pobjede na izborima Bush mlađi i njegova administracija mijenjaju ustaljenu retoriku Clintonove administracije punu upozorenja i izražavanja američkih nadanja i želja te ministar obrane Donald Rumsfeld (2001.-2006.) na europske napore osnivanja ERRF-a reagira:

Radnje koje bi mogle smanjiti učinkovitost NATO-a zbudjujućim duplikacijama ili uznemirujući transatlantsku vezu **ne bi bile pozitivne** (Harnden i Helm, 2001),

¹⁰ https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/ACFA4C.htm (26.05.2019.)

dok republikanski senator John McCain otvoreno prijeti krajem euroatlantskog savezništva:

Pitanje koje nas suočava s potrebom da preispitamo **samu srž našeg postojanja kao saveznika**. Pred nama stoji fundamentalno pitanje vezano uz budućnost NATO-a. **Bojim se da naša geografska razdvojenost sve više postaje i funkcionalna**. Naše perspektive se razdvajaju (Harnden i Helm, 2001).

Ove snažne sekuritizirane poruke nisu namijenjene toliko svim europskim donosiocima odluka koliko Velikoj Britaniji kao američkom posebnom savezniku, budući su se Amerikanci uplašili francuskog inzistiranja na neovisnom europskom aparatu vojnog planiranja (Brown, 2001). No nakon terorističkog napada na SAD 11. rujna 2001., američki sigurnosni interes se pomiče s europskih problema na bliskoistočne, a NATO umjesto štita Zapada postaje štit slobodnog svijeta aktiviranjem članka 5 *Atlantskog ugovora* o kolektivnoj obrani.

Glavna tema prve Strategije nacionalne sigurnosti za mandata Busha mlađeg je borba protiv terorizma. Ipak, i ova strategija naglašava podjelu sposobnosti koju SAD želi ustaliti, NATO-u obrana, EU trgovina:

Europa je također sjedište dviju najsnažnijih i najsposobnijih organizacija na svijetu: NATO-a koji je od svog osnutka bio uporište transatlantske i unutarnje europske sigurnosti i EU, našeg partnera u otvaranju svjetske trgovine (White House, 2002: 25)

i utvrđuje europsku ovisnost o SAD-u:

Pozdravljamo napore naših europskih saveznika u stvaranju snažnije vanjske politike i obrambenog identiteta EU te se **obvezujemo na bliske konzultacije kako bi osigurali da je razvitak u skladu s NATO-om** (White House, 2002: 26).

Iako SAD uporno tvrde da je obrana članica Saveza isključiva zadaća NATO-a, nakon 11. rujna 2001. SAD ne donose odluku o napadu na Irak u okviru NATO-a. Upravo je to, uz stav da se na teroristički napad ne treba odgovoriti vojnim napadom, razlog što Belgija, Francuska i Njemačka odbijaju ispuniti američke zahtjeve potpore operaciji (Biscop, 2003: 2) te uvjerene u sukob strateških sigurnosnih vizija EU i SAD-a, s Luxembourgom predlažu osnivanje stalnog vojnog stožera EU. SAD ekspresno reagira te američki ambasador pri NATO-u Nick Burns izjavljuje da je prijedlog:

najveća prijetnja budućnosti Saveza (BBC.co.uk, 2003),

a Britanci na službeni prijedlog uspostave stalnog vojnog stožera EU ulažu veto što umiruje Amerikance.

U intervjuu britanskim novinama The Telegraph 2005., Bush mlađi smiruje agresivnu sekuritizaciju svoje administracije te usmjerava sekuritizaciju ciljano na britansko društvo kada uvodi argument koji se do tada ne pojavljuje u američkoj sekuritizaciji:

Uvijek sam bio fasciniran gledajući kako se **britanska kultura i francuska kultura i suverenost nacija mogu integrirati u veću cjelinu** u moderno doba (Russell, 2005).

Na neagresivni način, Bush mlađi aludira na nestanak britanske kulture i suverenosti pri integraciji s povijesnim neprijateljem Francuskom koja je glavni zagovaratelj daljnje EU integracije i razvitka ESOP-a. Potom, Bush mlađi se dotiče glavnog konteksta i pozitivne i negativne sekuritizacije vojske EU:

Neki kažu da moramo imati **ujedinjenu Europu kao ravnotežu Americi**. Zašto, kada zapravo dijelimo iste vrijednosti i ciljeve? Umjesto međusobnog kontrabalansiranja, zašto ovo ne bismo vidjeli kao trenutak kada možemo krenuti na usklađen način k ostvarivanju tih ciljeva? (Russell, 2005).

‘Neki kažu’ su prije spomenuti Francuzi koji su glasni zagovaratelji integracije i balansiranja SAD-u, a Amerikanci i Britanci dijele iste vrijednosti i ciljeve što je pokazao rat u Iraku gdje su bili glavni saveznici. Upravo se stoga u drugoj Strategiji nacionalne sigurnosti za njegova mandata izrijeком spominje američko-britanski specijalni odnos:

Kao i kroz **poseban odnos koji nas veže uz Veliku Britaniju**, ovi suradnički odnosi tvore dublje veze između naših nacija (White House, 2006: 39).

Uvjereni u britansku odanost američkoj viziji europske sigurnosne arhitekture, SAD značajno stišavaju američku negativnu sekuritizaciju. Godine 2009. predsjednik SAD-a postaje demokrat Barack Obama, a u EU na snagu stupa *Lisabonski ugovor* koji institucionalizira ZSOP sa stipulacijom:

Zajednička sigurnosna i obrambena politika uključuje postupno oblikovanje zajedničke obrambene politike Unije. Ona **vodi do zajedničke obrane ako takvu odluku jednoglasno donese Europsko vijeće** (Rudolf, 2009: 58).

Uz odredbu o jednoglasnosti, Amerikanci su smireni jer smatraju da razvoj EU obrane drže pod kontrolom kao što se može vidjeti iz Obaminog prijateljskog narativa kojim laska i poziva Europu na pomirbu i suradnju:

U Americi, postoji neuspjeh vrednovanja europske vodeće uloge u svijetu. Umjesto da slavimo vašu dinamičnu uniju i težimo partnerstvu s njom pred zajedničkim izazovima, po-

stojala su vremena u kojima je **Amerika pokazala aroganciju te podcjenjivala i podrugivala se...** Dok ponovno gradimo zajednički prosperitet, moramo se založiti za **našu zajedničku sigurnost...** Zbog toga pozdravljamo francusku odluku proširenja i produblivanja sudjelovanja u NATO-u, kao što **podržavamo jaku europsku obranu** (Obama, 2009).

Da se Obamin narativ oslanja na uvjerenje u britansku privrženost posebnom prijateljstvu, potvrđuje tadašnji britanski ministar vanjskih poslova David Miliband:

...ako se Britanija makne na margine Europe ne mogu zaključiti ništa drugo iz mog iskustva rada s američkom administracijom osim da će **britanska specijalna veza sa SAD-om postati komadić povijesne nostalgije...** britanski diplomatski, vojni i obavještajni resursi su važni SAD-u, **no bez naše političke težine da usmjeravamo Europu** prema naprijed, **manje smo vrijedan saveznik** (Gardiner, 2009).

Britansko prihvaćanje *Lisabonskog ugovora* doprinijelo je promjeni vlasti 2010. u Velikoj Britaniji kada konzervativno-liberalna koalicija pod vodstvom Davida Camerona smjenjuje laburiste. Cameron 2011. godine potvrđuje svoju odanost američko-britanskom prijateljstvu stavljajući novi veto na ponovljeni prijedlog uspostave stalnog vojnog stožera EU. Stoga, prva Strategija nacionalne sigurnosti objavljena za Obamina mandata suzdržano prikazuje nepromijenjenost američkog odnosa prema europskim obrambenim naporima:

Predani smo osigurati **spособnost NATO-a u hvatanju u koštac** s punim rasponom izazova 21. stoljeća, dok služi **kao temelj europske sigurnosti** (White House, 2010: 42)

te poput Strategije Busha starijeg shvaća europsko ujedinjenje kao izazov, iako to eksplicitno ne izražava:

Sve više aktera je moćnije s većim utjecajem. Europa je ujedinjenja, slobodnija i miroljubivija nego ikad (White House, 2010: 8),

dok se druga Strategija, objavljena u veljači 2015. godine, orijentira na smirivanje EU saveznika nakon sigurnosnih problema u susjedstvu:

Ruska agresija u Ukrajini jasno ukazuje da se europska sigurnost te međunarodna pravila i norme protiv teritorijalne agresije ne mogu uzeti zdravo za gotovo... **Umirujemo naše saveznike potvrđujući naše sigurnosne obveze** i jačajući odgovor na prijetnje kroz obuku i vježbe, kao i dinamičnu prisutnost u srednjoj i istočnoj Europi s ciljem odvratanja daljnje ruske agresije (White House, 2015: 25).

Umirujuće poruke ipak nisu bile dovoljne te u ožujku 2015. predsjednik Europske komisije Juncker pokreće pozitivnu sekuritizaciju uspostave vojske EU, a 2016. Komisija objavljuje *Globalnu strategiju EU za vanjsku i sigurnosnu politiku*. Samo pokretanje pozitivne sekuritizacije ne bi bilo uzbuđujuća činjenica za SAD da pred britanske parlamentarne izbore 2015. Cameron nije obećao referendum o britanskom izlasku iz EU ako Konzervativna stranka pobijedi na izborima. Pobjedom konzervativaca na britanskim izborima i prije nego je određen datum referenduma, započete su kampanje za ostanak i izlazak Velike Britanije iz EU. Prekinuvši uhodanu praksu nekomentiranja europskih politika, Obama se uključuje u kampanju za ostanak:

Velika Britanija kao članica EU nam daje mnogo veće samopouzdanje u snagu transatlantske unije... mi želimo osigurati nastavak **britanskog utjecaja** (BBC News, 2015).

Obamina poruka nije daleko od Milibandova upozorenja, a panika u američkoj administraciji približavanjem datuma referenduma manifestirala se i Obaminim rijetkim javnim agresivnim nastupom prema saveznicima, kada ih u intervju u 'The Atlanticu' naziva profiterima koji se libe aktivno uključiti u vojne akcije i upozorava na potrebu povećavanja izdvajanja za NATO na dogovornih 2% BDP-a (Goldberg, 2016).

No, kampanja za ostanak nije polučila uspjeh i 23. lipnja 2016. se ostvaruje cilj tvrdokornih britanskih euroskeptika izglasavanjem britanskog izlaska iz EU što oživljava pozitivnu sekuritizaciju uspostave vojske EU. Europska komisija iste godine objavljuje *Provedbeni plan za sigurnost i obranu*¹¹ koji među ostalim uspostavlja stalnu strukturiranu suradnju (PESCO), službu za vojno planiranje i provođenje te traži reviziju financiranja ZSOP-a. Slijedi objava *Europskog obrambenog akcijskog plana*,¹² 2017. godine članice EU (izuzev Danske, Malte i Velike Britanije) realiziraju PESCO s listom od 17 projekata¹³ i Komisija pokreće *Europski fond za obranu*¹⁴ te 2018. se uspostavlja EDIDP.

Brexitom, Amerikanci ostaju bez posebnog prijatelja unutar EU koji je opstruirao razvoj europske obrane, a izborom za predsjednika republikanca Donalda Trumpa u studenom 2017. mijenja se i američka vanjska politika, pogotovo odnos prema EU i europskim članicama

11 https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eugs_implementation_plan_st14392.en16_0.pdf (26.05.2019.)

12 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0950&from=en> (26.05.2019.)

13 <https://www.consilium.europa.eu/media/32020/draft-pesco-declaration-clean-10122017.pdf> (26.05.2019.)

14 https://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1508_en.htm (26.05.2019.)

NATO-a, budući Trump NATO smatra izlišnim (Trump, 2016), a EU najvećim američkim protivnikom:

Mislim da imamo mnogo protivnika. **Mislim da je EU protivnik**, što nam rade u trgovini. Ne bi pomislili na EU, ali oni su protivnici. **Rusija je protivnik u određenim aspektima. Kina je ekonomski protivnik.** Ali to ne znači da su loši. To ne znači ništa. Znači da su natjecateljski nastrojani... **EU je vrlo teška** (CBSNews.com, 2018).

Trenutno jedina Trumpova Strategija nacionalne sigurnosti opisuje američki odnos prema europskoj sigurnosti kroz ekonomsko-vojnu prizmu, a odgovornost za pogoršanje transatlantskih veza prebacuje na Rusiju i njihovu upotrebu:

...podrivačkih mjera **u svrhu slabljenja vjerodostojnosti američke predanosti Europi, narušavanja transatlantskog jedinstva** i slabljenja europskih institucija i vlada (White House, 2017: 47)

iza čega stoji:

...želja za **slabljem američkog utjecaja u svijetu** i razjedinjenja od naših saveznika i partnera (White House, 2017: 25).

Pri potvrdi američke predanosti obrani saveznika, poput Busha mlađeg 2005., strategija naglašava važnost državnog suvereniteta:

NATO savez slobodnih i suverenih država je jedna od naših najvećih prednosti nad našim konkurentima i SAD ostaje predana članku 5 Washingtonskog ugovora (White House, 2017: 48).

Budući da se sekuritizacija euroskeptika prvenstveno oslanja na referentni objekt suverenosti članica EU, a bila je uspješna u Velikoj Britaniji, nije čudno što i Amerikanci u svoju sekuritizaciju uključuju argument suvereniteta uz postojani argument podjele tereta unutar NATO-a:

NATO će biti jači kada sve članice preuzmu veću odgovornost za **i plate svoj pravedan udjel osiguranja naših zajedničkih interesa, suverenosti i vrijednosti** (White House, 2017: 48)

u skladu s Trumpovom preokupacijom ekonomskim računicama.

Bez obzira na gubitak glavnog instrumenta opstrukcije razvoja ZSOP-a i Trumpovu osobnu nezainteresiranost za EU i NATO, osim kod zahtijeva za povećanje izdvajanja za obranu, nova američka administracija nastavlja provođenje negativne sekuritizacije te američka stalna predstavica pri NATO-u Kay Bailey Hutchison komentira EDIDP riječima:

Želimo osigurati transparentnu razmjenu podataka, razmjenu mogućnosti. Da **svaki EU napredak bude komplementaran NATO-u i za NATO svrhu**, jer mi smo zajednički obrambeni kišobran za Europu, SAD i Kanadu... Ali zasigurno, **ne želimo da ovo bude protekcionističko sredstvo za EU**. Pažljivo ćemo promatrati, jer ako to bude slučaj, **moglo bi rascijepiti naš jak sigurnosni savez**. Za sada je nabavni proces pravedan. Želimo imati pravedan proces. Želimo da Europljani imaju sposobnosti i snagu, ali ne da se ograde od američkih proizvoda, naravno. Ili norveških. Ili potencijalno britanskih. Mislim da je transparentnost i otvorenost u svim područjima PESCO nabave vrlo važna... Za sada je važno **da uz europske predstavnike [u razvoju europske obrane] budu i NATO predstavnici** i da ovaj trud bude u potpunosti transparentan i otvoren svima koji će činiti našu sigurnost jačom (Hutchison, 2018a).

Poput prethodnih američkih administracija i Trumpova administracija slijedi uhodanu retoriku snishodljivosti određujući kompetencije EU:

EU je ekonomski savez i trgovina je njihov subjekt (Hutchison, 2018b),

i NATO-a:

Sigurnosni savez je NATO (Hutchison, 2018b),

dok ministar obrane James N. Mattis (2017.-2018.) bez okolišanja izjavljuje:

Bit će potreban stalan rad, jer, naravno, svaka organizacija će se stalno proširivati; to je u naravi međunarodnih organizacija. Ali **postoji jasan dogovor o uključivanju u pisane dokumente EU da je zajednička obrana misija NATO-a i samo NATO misija** (Mattis, 2018).

Donosioci odluka u EU ne reagiraju pozitivno na agresivnu i snishodljivu retoriku Trumpove administracije te se i francuski predsjednik Macron i njemačka kancelarka Merkel uključuju u pozitivnu sekuritizaciju vojske EU pozivajući na njenu uspostavu (Merkel, 2018; Noack i McAuley, 2018).

Zaključak

Na temelju teorije sekuritizacije te kritičke analize diskursa, rad je potvrdio hipotezu da se od kraja Hladnog rata i promjene međunarodnog sigurnosnog sistema u međunarodnom javnom diskursu postojano

javlja sekuritizirani narativ artikuliran od strane dužnosnika SAD-a koji tvrdi da je uspostava vojske EU egzistencijalna prijetnja NATO-u i transatlantskom savezništvu te je time istraživanje opravdalo svrhu.

Analizom dijelova sekuritizacije utvrđeno je da su provoditelji sekuritizacije dužnosnici i donosioci odluka SAD-a bez obzira na stranačku pripadnost u administracijama Georgea H. W. Busha, Billa Clintona, Georgea W. Busha, Baracka Obame i Donalda Trumpa na čelu s predsjednicima SAD-a. Iza provoditelja sekuritizacije stoje funkcionalni akteri kao zainteresirani akteri: predstavnici američke vojne industrije koji ne žele ograničenje pristupa europskom obrambenom tržištu što se već događa ujedinjavanjem obrambenih industrija članica EU i internaliziranjem podjelom poslova te predstavnici američkih energetske i građevinskih industrija i privatnih vojnih kompanija koji ne žele promjenu trenutnog međunarodnog sigurnosnog sistema u kojem su SAD jedina supersila te jačanje EU kao globalnog sigurnosnog faktora budući je EU zagovaratelj politike prevencije požara, a ne gašenja požara, i pacifikacije svijeta. Provoditelji sekuritizacije sekuritiziranjem narativa žele zaštititi referentne objekte koji se nalaze u egzistencijalnoj prijetnji od uspostave vojske EU: NATO savez kojeg bi uspostava vojske EU učinila suvišnim te transatlantsko savezništvo koje bi moglo puknuti u slučaju da i EU postane vojna supersila što bi dovelo do izrazite nesigurnosti kako u Europi tako i u cijelom svijetu. Kontekst koji stoji iza pokretanja sekuritizacije jest američka sigurnosna dilema od nastanka EU vojne supersile te moguće promijene strukture sustava država u međunarodnom sigurnosnom sistemu. Američka sekuritizacija je do Brexita bila usmjerena prema britanskim donosiocima odluka zbog britanske mogućnosti ulaganja veta na daljnji razvoj ZSOP-a oslanjajući se na međusobno specijalno prijateljstvo, a nakon Brexita se usmjerava na države koje su članice i EU i NATO-a, a koje se osjećaju najugroženije jačanjem ruske ekspanzionističke politike: Baltičke države i države bivšeg Varšavskog pakta.

Analizom govornih činova sekuritizacije preko kritičke analize diskursa dokazano je da se američka sekuritizacija uspostave vojske EU pojavljuje kao protureakcija već na samu artikulaciju ideje uspostave vojske EU i jačeg razvoja europske obrane, kao i na institucionalizaciju ideje u službenim europskim dokumentima i njenu realizaciju nakon početka pozitivne sekuritizacije koja uspostavu vojske EU vidi kao hitnu mjeru za suzbijanje egzistencijalne prijetnje europskom teritoriju i identitetu od revizionističke ruske politike. Američka sekuritizacija započinje završetkom Hladnog rata te probuđenim europskim entuzijazmom za ujedinjenjem svih europskih država u svim politikama, a postojana je i danas.

Glavni argument američke negativne sekuritizacije jest štetnost ideje i njene realizacije po NATO zbog dupliciranja sposobnosti i sredstava, diskriminacije neeuropskih članica NATO-a pri izgradnji ujedinjene europske obrambene industrije te umanjivanja i potkopavanja značaja transatlantske obrane i savezništva. Drugi argument je blizak prvom jer tvrdi da Europljani teže odvojenim obrambenim mogućnostima od NATO-a i SAD-a, a ne žele ispuniti dogovorenu smjernicu od 2% BDP za obranu.

Stil i retorika produkcije navedenih argumenta se mijenja ovisno o promjeni američke administracije na vlasti, dok su argumenti postojani. Administracija Busha starijeg je prva primijetila da bi jačanje i ujedinjavanje EU pri novoj globalnoj sigurnosnoj strukturi država bio izazov za SAD te da u svrhu predostrožnost treba jačati i očuvati američki utjecaj u NATO-u. Ova administracija prva započinje retoriku prijetnji prekidom vojne suradnje ako EU nastavi raditi na obrambenom aspektu ujedinjenja. Clintonova administracija ne prijeti direktno prekidom suradnje, no šalje postojana upozorenja u zaštitu referentnog objekta NATO-a te je zaslužna za formulaciju argumenta sekuritizacije. Uz zadržavanje američkog vodstva u NATO-u, Clintonova administracija rješenje sigurnosnog problema vidi i bliskoj suradnji s europskim partnerima pri oblikovanju europske obrambene arhitekture. Administracija Busha mlađeg obnavlja retoriku administracije Busha starijeg te šalje neuvijene prijeteće poruke o kraju transatlantskog partnerstva u slučaju uspostave vojske EU, kao i opominjuće poruke Britancima da ne zaborave na specijalno prijateljstvo. Obamina administracija je najodmjerenija u javnim nastupima te pristupa europskim partnerima u duhu prijateljstva, što i nije čudno budući da sve do kraja njegova mandata EU ne radi značajne pomake u razvoju ZSOP-a, iako i ona ima za cilj, i to se ne libi istaknuti, održavanje američkog vodstva unutar NATO-a. Trum-pova administracija se ponovno vraća na retoriku otvorenih prijetnji okončavanja transatlantskog savezništva ako se nastavi razvoj ZSOP-a koji ugrožava 3D, mada sam predsjednik Trump svojom retorikom više osnažuje pozitivnu sekuritizaciju nego što provodi američku negativnu sekuritizaciju uspostave vojske EU.

Iva Žutić*

The US Securitization of the Establishment of the European Union Army

42

SUMMARY: The securitisation of the establishment of the European Union military has been undergoing in European public space for a significant amount of time. European federalists securitize the establishment of the EU military as the only solution in protecting European society and European identity from the existential threat of Russian revisionist foreign policy and the uncertainty of international security system. In contrast, Eurosceptics, officials of the United States of America, the United Kingdom and NATO, are securitizing the establishment of the EU military as an existential threat to the sovereignty of the member states of the Union and the survival of NATO.

The US motive for securitizing the establishment of the EU military is to maintain the current state of affairs in the international security system as they consider the EU to be a competitor. Using the Theory of securitization, this paper proves the actuality of the securitization of the establishment of the EU military by US officials by analysing elements of the securitization and critically analysing the discourse of speech acts and official US security documents.

KEY WORDS: theory of securitisation, EU military, USA, NATO, international security system

* Iva Žutić, PhD student at the Faculty of Political Science, University of Zagreb.
E-MAIL: iva.zutic@yahoo.com

Literatura

- Albright, Madeline. 1998. Press Conference by US Secretary of State Albright. *Nato.int*. 8. prosinca. URL: <https://www.nato.int/docu/speech/1998/s981208x.htm> (18.05.2019.)
- Andžans, Maris. 2017. Country Studies: Latvia, u: Bartels, H.-P., A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 255-263.
- Balaban, Miloš. 2017. Country Studies: Czech Republik, u: Bartels, H.-P., A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 129-138.
- Balzacq, Thierry. 2005. The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations* (11), 2: 171-201.
- Balzli, Beat, Christoph B. Schiltz i André Tauber. 2015. „Halten Sie sich an Frau Merkel. Ich mache das!“ *Welt.de*. 8. ožujka. URL: <https://www.welt.de/politik/ausland/article138178098/Halten-Sie-sich-an-Frau-Merkel-Ich-mache-das.html> (18.05.2019.)
- Bartels, Lorand. 2014. *The European Parliament's role in relation to human rights in trade and investment agreements*. Bruxelles: European Union.
- BBC.co.uk. 2003. EU military plans under scrutiny. 21. listopada. URL: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3210246.stm> (18.05.2019.)
- BBC News. 2015. Obama: EU stronger if UK stays – BBC News – Barack Obama [Video File]. *Youtube.com*. 23. srpnja. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yTw-ParmFmI> (18.05.2019.)
- Bil, Ireneusz. 2017. Country Studies: Poland, u: Bartels, H.-P., A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 319-337.
- Biscop, Sven. 2003. *Staying on Course – the Quadrilateral Defence Summit and the European Security and Defence Policy in the wake of '9/11' and Iraq*. Bruxelles: The Royal Institute for International Relations.
- Brown, Derek. 2001. The European Rapid Reaction Force. *TheGuardian.com*. 11. travnja. URL: <https://www.theguardian.com/world/2001/apr/11/qanda.derekbrown> (18.05.2019.)
- Buzan, Barry i Ole Wæver. 2009. Macrosecuritisation and security constellations: reconsidering scale in securitisation theory. *Review of International Studies*, 35: 253-276.
- Buzan, Barry, Ole Wæver i Jaap de Wilde. 1998. *Security: A New Framework For Analysis*. Boulder i London: Lynne Rienner Publishers.
- CBSNews.com. 2018. “I think the European Union is a foe,” Trump says ahead of Putin meeting in Helsinki. 15. srpnja. URL: <https://www.cbsnews.com/news/donald-trump-interview-cbs-news-european-union-is-a-foe-ahead-of-putin-meeting-in-helsinki-jeff-glor/> (18.05.2019.)
- European Commission. 2015. *Standard Eurobarometer 83, proljeće 2015 „European citizenship*. Bruxelles: Europska unija.

- European Commission. 2017. *Special Eurobarometer 461 „Designing Europe's future: Security and Defence“*. Bruxelles: Europska unija.
- Europska služba za vanjsko djelovanje. 2016. *Globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku. Zajednička vizija, zajedničko djelovanje: jača Europa*. URL: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_hr_version.pdf (25.07.2019.)
- Europska unija. 1992. Ugovor o Europskoj uniji (92/C 191/01). *Mvep.hr*. URL: http://www.mvep.hr/custompages/static/hrv/files/EUugovori/11992M_Ugovor_o_EU-u_hrv.pdf (18.05.2019.)
- Europski parlament i Vijeće Europske unije. 2018. *Uredba (EU) 2018/1092 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o uspostavi Europskog programa industrijskog razvoja u području obrane radi potpore konkurentnosti i inovacijskoj sposobnosti obrambene industrije Unije*. Službeni list Europske unije. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1092&from=hr> (18.05.2019.)
- Frontini, Andrea. 2016. The EU Global Strategy for Foreign and Security Policy: A Short Guide for the Perplexed. *Ispionline.it*. 12. srpnja. URL: <https://www.ispionline.it/it/publicazione/eu-global-strategy-foreign-and-security-policy-short-guide-perplexed-15441> (18.05.2019.)
- Gardiner, Nile. 2009. David Miliband is wrong about the Lisbon Treaty. *Telegraph.co.uk*. 7. svibnja. URL: [https://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/5291041/David-Miliband-is-wrong-](https://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/5291041/David-Miliband-is-wrong-about-the-Lisbon-Treaty.html)
- [about-the-Lisbon-Treaty.html](https://www.telegraph.co.uk/comment/personal-view/5291041/David-Miliband-is-wrong-about-the-Lisbon-Treaty.html) (18.05.2019.)
- Goda, Samuel i Dušan Fischer. 2017. Country Studies: Slovakia, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 365-373.
- Goldberg, Jeffrey. 2016. The Obama Doctrine. The U.S. president talks through his hardest decisions about America's role in the world. *TheAtlantic.com*. Travanj. URL: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama-doctrine/471525/> (20.05.2019.)
- Gordon, Philip H. 2000. Their Own Army-Making European Defense Work. *Foreign Affairs*, 79: 12-17.
- Harnden, Toby i Toby Helm. 2001. Warning shot on EU army by White House. *Telegraph.co.uk*. 5. veljače. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/1321256/Warning-shot-on-EU-army-by-White-House.html> (20.05.2019.)
- Hill, Christopher. 2003. What Is to Be Done? Foreign Policy as a Site for Political Action. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* (79), 2: 233-255.
- Hutchison, Kay Bailey. 2018a. Press Briefing by Ambassador Kay Bailey Hutchison. *Nato.usmission.gov*. 13. veljače. URL: <https://nato.usmission.gov/february-13-2018-press-briefing-ambassador-kay-bailey-hutchison/> (20.05.2019.)
- Hutchison, Kay Bailey. 2018b. Press Briefing by Ambassador Kay Bailey Hutchison. *Nato.usmission.gov*. 10. srpnja. URL: <https://nato.usmission.gov/july-10-2018-press->

- briefing-by-ambassador-kay-bailey-hutchison/ (20.05.2019.)
- Jervis, Robert. 2009. Unipolarity: A Structural Perspective. *World Politics* (61), 1: 188-213.
- Mattis, James N. 2018. Press Conference By Secretary Mattis At NATO Headquarters In Brussels, Belgium. *Defense.gov*. 15. veljače. URL: <https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript-View/Article/1443704/press-conference-by-secretary-mattis-at-nato-headquarters-in-brussels-belgium/> (20.05.2019.)
- McDonald, Matt. 2008. Securitization and the Construction of Security. *European Journal of International Relations* (14), 4: 563-587.
- Merkel, Angela. 2018. Debate with the Chancellor of Germany, Angela Merkel, on the Future of Europe. *Europarl.europa.eu*. 13. studenog. URL: <http://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/plenary/video?debate=1542117917255> (25.07.2019.)
- Meunier, Sophie i Milada Anna Vachudova. 2018. Liberal Intergovernmentalism, Illiberalism and the Potential Superpower of the European Union. *Journal of Common Market Studies*, September: 1-17.
- Mikac, Robert. 2007. Fenomen „privatnih vojnih organizacija“: nezaobilazne komponente u sukobima 21. stoljeća. *Polemos* (10), 2: 85-107.
- Moravcsik, Andrew. 2016. "The United States is Riding Europe's Superpower Coattails." *The Washington Post*, 15. travnja. URL: https://www.washingtonpost.com/opinions/the-united-states-is-riding-europes-superpower-coattails/2016/04/14/90b3dd98-0193-11e6-9203-7b8670959b88_story.html?noredirect=on&utm_term=.b4606b68d899 (25.07.2019.)
- Moravcsik, Andrew. 2017. 'Europe Is Still a Superpower', *Foreign Policy*, 13. travnja. URL: <https://foreignpolicy.com/2017/04/13/europe-is-still-a-superpower/> (25.07.2019.)
- Moseley, Ray. 1991. Bush To Nato: Should US Stay? French Plan For Army Irks President. *ChicagoTribune.com*. 8. studenog. URL: http://articles.chicagotribune.com/1991-11-08/news/9104100578_1_nato-summit-western-european-union-european-leaders (12.7.2017.)
- Nikolow, Simeon. 2017. Country Studies: Bulgaria, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 90-102.
- Noack, Rick i James McAuley. 2018. Why Trump's explosive claim that Macron wants a European military 'to protect itself from the U.S.' is so misleading. *Washingtonpost.com*. 10. studenog. URL: https://www.washingtonpost.com/world/2018/11/10/why-trumps-explosive-claim-that-macron-wants-european-military-protect-itself-us-is-so-misleading/?noredirect=on&utm_term=.102f56d9729f (25.07.2019.)
- Nováky, Niklas I.M. 2016. Who wants to pay more? The European Union's military operations and the dispute over financial burden sharing. *European Security* (25), 2: 216-236.
- Nye Jr, Joseph S. 2010. The Futures of American Power-Dominance and Decline in Perspective. *Foreign Affairs*, 89: 1-10.

- Obama, Barack. 2009. Transcript: Obama's Strasbourg Remarks. *CBSnews.com*. 3. travnja. URL:<https://www.cbsnews.com/news/transcript-obamas-strasbourg-remarks/> (25.07.2019.)
- Oliver, Tim i Michael John Williams. 2016. Special relationships in flux: Brexit and the future of the US-EU and US-UK relationships. *International Affairs* (92), 3: 547-567.
- Ortega, Martin. 2001. Military intervention and the European Union. *Chaillot papers* 45. Paris: Institute for Security Studies, Western European Union.
- Rees, Wyn. 2017. America, Brexit and the security of Europe. *The British Journal of Politics and International Relations* (19), 3: 558-572.
- Remek, Eva. 2017. Country Studies: Hungary, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 219-234.
- Rice, Condoleezza. 2000. Campaign 2000: Promoting the National Interest. *Foreign Affairs* (79), 1: 44-62.
- Rudolf, Davorin, glavni redaktor hrvatskoga prijevoda. 2009. *Lisabonski ugovor Europske unije (2007) – Konsolidirani tekst Ugovora o Europskoj uniji (Maastricht, 1992.) Konsolidirani tekst Ugovora o funkcioniranju Europske unije (Rim, 1957.): protokoli, prilozi i izjave*. Split: Adrias: zbornik radova Zavoda za znanstveni i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu 16.
- Russell, Alec. 2005. Bush rejects moves to boost EU military might. *Telegraph.co.uk*. 19. veljače. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/1483893/Bush-rejects-moves-to-boost-EU-military-might.html> (25.07.2019.)
- Smith, Michael. 2009. Between 'soft power' and a hard place: European Union Foreign and Security Policy between the Islamic world and the United States. *International Politics* (46), 5: 596-615.
- Soare, Simona R. 2017. Country Studies: Romania, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 349-364.
- Stoltenberg, Jens. 2015. Remarks by NATO Secretary General Jens Stoltenberg before the European Parliament's Foreign Affairs Committee and Sub-committee on Security and Defence. *Nato.int*. 30. ožujka. URL: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_118576.htm (30.08.2016)
- Šešelgyte, Margarita. 2017. Country Studies: Lithuania, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army*. Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 264-278.
- Talbott, Strobe. 1999. America's Stake in a Strong Europe, remarks at a conference on the future of NATO. 1997-2001. *state.gov*. 7. listopada. URL: https://1997-2001.state.gov/policy_remarks/1999/991007_talbott_london.html (25.07.2019.)
- Tatalović, Siniša, Robert Mikac i Ružica Jakešević. 2017. Country Studies: Croatia, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the*

- Defence of Europe. On the Road to a European Army.* Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 103-115.
- Trump, Donald [realDonaldTrump]. 2016. N.A.T.O. is obsolete and must be changed to additionally focus on terrorism as well as some of the things it is currently focused on! *Twitter.com*. 24. ožujka. URL: <https://twitter.com/realdonaldtrump/status/712969068396093440?lang=en> (15.04.2018.)
- Van Dijk, Teun Adrianus. 1998. *Ideology. A Multidisciplinary Approach.* London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications.
- Van Dijk, Teun Adrianus i Walter Kintsch. 1983. *Strategies of discourse comprehension.* New York: Academic Press.
- Van Dijk, Teun Adrianus. 2015. Critical Discourse Analysis, u: Tannen, D., H.E. Hamilton i D. Schiffrin (uri.): *The Handbook of Discourse Analysis.* Chichester: John Wiley & Sons. str. 466-485.
- Veebel, Viljar. 2017. Country Studies: Estonia, u: Bartels, H.-P, A.M. Kellner i U. Optenhögel (uri.): *Strategic Autonomy and the Defence of Europe. On the Road to a European Army.* Bonn: Verlag J.H.W. Dietz Nachf. GmbH. str. 152-164.
- White House. 1990. *The National Security Strategy of the United States.* Washington DC: Brassey's.
- White House. 1994. *A National Security Strategy of Engagement and Enlargement.* Washington, DC: White House.
- White House. 1997. *A National Security Strategy For A New Century.* Washington, DC: White House.
- White House. 2000. *A National Security Strategy for a Global Age.* Washington, DC: White House.
- White House. 2002. *The National Security Strategy of the United States.* Washington, DC: White House.
- White House. 2006. *The National Security Strategy of the United States.* Washington, DC: White House.
- White House. 2010. *National Security Strategy.* Washington, DC: White House.
- White House. 2015. *National Security Strategy.* Washington, DC: White House.
- White House. 2017. *National Security Strategy.* Washington, DC: White House.
- Whitman, Richard G. 2016 The UK and EU Foreign, Security and Defence Policy after Brexit: Integrated, Associated or Detached? *National Institute Economic Review*, 238: 43-50.
- Wilkie, Christina. 2018. Trump is pushing NATO allies to spend more on defense. But so did Obama and Bush. *CNBC.com*. 11. srpnja. URL:<https://www.cnbccom/2018/07/11/obama-and-bush-also-pressed-nato-allies-to-spend-more-on-defense.html> (25.07.2019.)
- Williams, Michael. 2003. Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics. *International Studies Quarterly*, 47: 511–53.
- Wæver, Ole. 1995. Securitisation and Desecuritisation, u: Lipschutzm R.D. (ur.): *On security.* New York: Columbia University Press. str. 46-87.
- Wæver, Ole. 1996. European Security Identities. *Journal of Common Market Studies* (34), 1: 103-132.

Wæver, Ole. 2011. Politics, security,
theory. *Security Dialogue* (42), 4-5:
465-480.

48

Forum za
sigurnosne studije
GOD. 3, BR. 3